

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра фітопатології ім. акад. В.Ф. Пересипкіна

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

_____ Юлія Коломієць

" ____ " _____ 2026 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри

фітопатології ім. акад. В.Ф.

Пересипкіна

Протокол № ____ від " ____ " _____ 2026 р.

Завідувач кафедри

_____ Дмитро Гентош

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП «Захист рослин»

_____ Доля Микола Миколайович

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

КОМПЛЕКСНІ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ С.-Г. КУЛЬТУР ВІД ХВОРОБ

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність Н1 Агрономія

Освітня програма Захист рослин

Факультет Захисту рослин, біотехнологій та екології

Розробник: Янішевський С.Б.к.с-г н

Київ - 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Комплексні системи захисту сільськогосподарських культур від хвороб є обов'язковим компонентом магістерської програми з захисту рослин, що спрямована на формування системного підходу до запобігання та боротьби з фітопатогенами. У рамках дисципліни студенти ознайомлюються з сучасними методами визначення та ідентифікації шкідливих організмів, включаючи віруси, бактерії, гриби, нематоди та інші збудники хвороб, а також з технологіями фітосанітарної діагностики на різних стадіях розвитку рослин. Значна увага приділяється розробці і впровадженню комплексних заходів із захисту та карантину сільськогосподарських культур відповідно до законодавства Європейського Союзу, що забезпечує ефективне управління ризиками та запобігання поширенню хвороб. Вивчення дисципліни сприяє формуванню здатності аналізувати ситуації, приймати обґрунтовані рішення щодо захисту рослин і застосовувати сучасні наукові та практичні методики у фітосанітарній діяльності, що є важливою складовою сучасної агрономії та гарантією сталого розвитку аграрного сектору.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь

Освітній ступінь	Другого (магістерського) ОП
Галузь знань	Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність	Н1 Агрономія
Освітня програма	Захист рослин
Факультет/ІНІ	Захисту рослин, біотехнологій та екології

Характеристика навчальної дисципліни

Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-
Форма контролю	Екзамен

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти (повний термін навчання)

	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	-
Семестр	1	-
Лекційні заняття	15 год.	-
Лабораторні роботи	-	-
Практичні, семінарські заняття	15 год.	-
Самостійна робота	60 год.	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	-
Форма контролю	Екзамен	-

Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: Мета — навчити приймати оптимальні рішення застосування ефективно-безпечних для довкілля способів і засобів контролю за розвитком хвороб сільськогосподарських культур.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Комплексні системи захисту с.-г. культур від хвороб» (за їх наявності)

Набуття компетентностей

ЗК2 — Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 6 — Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК3 — Здатність використовувати ефективні методики визначення та ідентифікації шкідливих організмів, проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за стадіями розвитку і етапами органогенезу рослин

СК6 — Здатність розробляти комплексні заходи із захисту і карантину рослин для підприємств, установ, організацій усіх форм власності згідно з законодавством ЄС з питань карантину і захисту рослин.

Програмні результати навчання

ПРН2 — Відшукувати потрібну інформацію у науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати і оцінювати наявну інформацію.

ПРН5 — Обирати, розробляти і застосовувати з урахуванням новітніх досягнень науки і виробництва ефективні методи захисту рослин від шкідливих організмів з використанням інформації щодо фітосанітарного стану, прогнозів, екологічної ситуації і економічної доцільності

ПРН6 — Розробляти програми і здійснювати польові, вегетаційні і лабораторні дослідження із захисту рослин у непередбачуваних умовах з використанням сучасної апаратури і обчислювальних засобів.

ПРН9 — Розробляти, обґрунтовувати та застосовувати фітосанітарні заходи захисту до рослинних багатств країни і навколишнього середовища загалом від занесення та поширення небезпечних карантинних шкідливих організмів.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма)						Кількість годин (заочна форма)					
	л	лаб	сем	п	с.р.	усього	л	лаб	сем	п	с.р.	усього
Модуль 1. Комплексні системи захисту польових культур від хвороб												
Тема 1. Інтегровані системи захисту зернових культур від хвороб	3	-	-	2	10	15	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Інтегровані системи захисту зернобобових культур від хвороб	2	-	-	2	10	14	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Інтегровані системи захисту соняшнику від хвороб	2	-	-	2	5	9	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Інтегровані системи захисту цукрового буряку і картоплі від хвороб	2	-	-	2	10	14	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 1	9	0	0	8	35	52	-	-	-	-	-	-
Модуль 2. Комплексні системи захисту овочевих та плодово-ягідних культур від хвороб												
Тема 1. Інтегровані системи захисту овочевих культур від хвороб	2	-	-	2	10	14	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Інтегровані системи захисту плодових культур від хвороб	2	-	-	3	10	15	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Інтегровані системи захисту ягідних культур від хвороб	2	-	-	2	5	9	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	6	0	0	7	25	38	-	-	-	-	-	-

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма)						Кількість годин (заочна форма)					
	л	лаб	сем	п	с.р.	усього	л	лаб	сем	п	с.р.	усього
Курсовий проект (робота)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	15	0	0	15	60	90	-	-	-	-	-	-

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Інтегровані системи захисту зернових культур від хвороб	3
2	Тема 2. Інтегровані системи захисту зернобобових культур від хвороб	2
3	Тема 3. Інтегровані системи захисту соняшнику від хвороб	2
4	Тема 4. Інтегровані системи захисту цукрового буряку і картоплі від хвороб	2
5	Тема 5. Інтегровані системи захисту овочевих культур від хвороб	2
6	Тема 6. Інтегровані системи захисту плодкових культур від хвороб	2
7	Тема 7. Інтегровані системи захисту ягідних культур від хвороб	2
Всього годин		15

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Контроль розвитку хвороб зернових колосових культур за інтенсивних технологій (озима пшениця, озиме жито, ярий ячмінь, овес).	2
2	Контроль розвитку хвороб кукурудзи та соняшнику за сучасних технологій.	2
3	Контроль розвитку хвороб зернобобових культур за інтенсивних технологій (горох, соя).	2
4	Контроль розвитку хвороб технічних культур за інтенсивних технологій (цукровий буряк, картопля).	2
5	Контроль розвитку хвороб овочевих культур за сучасних технологій (капуста, помідори, огірки, цибуля, морква).	2
6	Контроль розвитку хвороб плодкових культур за сучасних технологій (яблуна, груша, вишня, черешня, слива, абрикос, персик).	3
7	Контроль розвитком хвороб ягідних культур за сучасних технологій (суниця, смородина, малина).	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Всього годин		15

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Інтегровані системи захисту зернових культур від хвороб	10
2	Інтегровані системи захисту зернобобових культур від хвороб	10
3	Інтегровані системи захисту соняшнику від хвороб	5
4	Інтегровані системи захисту цукрового буряку і картоплі від хвороб	10
5	Інтегровані системи захисту овочевих культур від хвороб	10
6	Інтегровані системи захисту плодкових культур від хвороб	10
7	Інтегровані системи захисту ягідних культур від хвороб	5
Всього годин		60

Методи навчання

Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- Усне опитування для визначення рівня розуміння системних підходів та сучасних методів діагностики
- Тестування для перевірки знань щодо технологій фітосанітарної діагностики та законодавства
- Практичне завдання з ідентифікації збудників хвороб за допомогою лабораторних та польових методів
- Кейс-стаді для аналізу ситуацій щодо застосування комплексних заходів захисту
- Поточне оцінювання участі у практичних заняттях та обговореннях
- Модульний контроль для перевірки засвоєння матеріалу кожного модуля
- Підсумковий екзамен для комплексної оцінки знань та навичок

Методи навчання:

- Лекційний метод із використанням сучасних презентацій та мультимедійних засобів для викладення теоретичного матеріалу
- Аналіз кейс-стаді для розвитку навичок системного мислення та прийняття рішень
- Практичні заняття з використанням лабораторного обладнання та демонстраційних моделей для ідентифікації збудників хвороб

- Групові дискусії та обговорення сучасних методів захисту рослин для формування критичного мислення
- Використання дистанційних платформ та онлайн-симуляторів для тренування навичок діагностики та планування заходів захисту

Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Модуль 1. Комплексні системи захисту польових культур від хвороб		
Модульна контрольна. Модульна контрольна робота з комплексних систем захисту польових культур	ПРН 2, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 9. Цей модуль спрямований на формування у студентів системного розуміння та навичок розробки та застосування комплексних систем захисту польових культур від хвороб. Студенти здобудуть знання щодо сучасних методів і підходів до захисту зернових, зернобобових, соняшнику та цукрового буряку і картоплі, навички аналізу фітосанітарного стану, планування досліджень та обґрунтування фітосанітарних заходів, а також здатність працювати з науково-технічною інформацією та сучасною апаратурою.	30
Лабораторна робота. Аналіз фітосанітарного стану та розробка заходів захисту для польових культур		30
Самостійна робота. Розробка програми захисту зернових культур від хвороб		20
Самостійна робота. Аналіз сучасних методів захисту овочевих та плодово-ягідних культур		20
Всього за модулем 1		100

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Модуль 2. Комплексні системи захисту овочевих та плодово-ягідних культур від хвороб		
Модульна контрольна. Модульна контрольна робота з комплексних систем захисту овочевих та плодово-ягідних культур	ПРН 2, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 9. Модуль спрямований на формування у студентів навичок розробки та застосування інтегрованих систем захисту овочевих і плодово-ягідних культур. Студенти здобудуть знання щодо сучасних підходів до захисту, аналізу фітосанітарного стану, планування досліджень та обґрунтування фітосанітарних заходів. Навчаться працювати з науковою інформацією, сучасною апаратурою та обчислювальними засобами для ефективного захисту культур.	25
Самостійна робота. Розробка систем захисту овочевих культур від хвороб		25
Самостійна робота. Аналіз фітосанітарного стану та розробка заходів для плодово-ягідних культур		30
Самостійна робота. Обґрунтування фітосанітарних заходів для ягідних культур		20
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота (разом за семестр)		70
Підсумковий екзамен		30
Разом за курс		100

Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен/залік)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Лабораторні, самостійні та модульні роботи необхідно здавати у заплановані терміни. Перескладання модульних робіт допускається за наявності поважних причин у визначені кафедрою строки.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування, використання сторонніх матеріалів і несанкціонованих пристроїв під час виконання контрольних робіт, заліку або екзамену заборонено.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. Пропуски відпрацьовуються згідно з індивідуальним графіком та правилами кафедри.

Навчально-методичне забезпечення

-електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3930>);

Рекомендовані джерела інформації

1. 1. Агроекологічні заходи вирощування зернових колосових культур: консп. лекц. / А.В. Черенков та ін. Дніпро, 2019. 104 с.
2. 2. Біологічний захист рослин від шкідливих організмів: підручник / М.О. Білик. – Харків: Майдан, 2022. – 356 с.
3. 3. Інтегрований захист рослин: підручник / В.М. Писаренко та ін. Полтава, 2020. – 245 с.
- 4.
5. 4. Сільськогосподарська фітопатологія: підручник / І.Л. Марков та ін. Київ, 2017. – 574 с.